

แบบฟอร์มที่ 1 ใบสมัคร

ประเภทพัฒนาการบริการ

โปรดกรอรายละเอียดเกี่ยวกับผลงานที่ขอรับรางวัล ดังนี้

- ☒ เป็นผลงานการให้บริการที่เป็นการพัฒนา/ปรับปรุงงานบริการ หรือเปลี่ยนแปลงแบบแผนการประสานงานเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายต่างๆ ที่แตกต่างไปจากเดิม
- ☒ ผลงานที่เสนอไม่เป็นรูปแบบเดียวกับผลงานที่เคยได้รับรางวัลแล้ว
- ☐ ผลงานมีรูปแบบคล้ายคลึงกับผลงานที่เคยได้รับรางวัล (โปรดระบุ)
 - ชื่อผลงานที่ได้เคยรับรางวัล และนำมาพัฒนาต่อยอด).....
 -
- ☒ เป็นผลงานที่พัฒนามาไม่เกิน 3 ปี (ในวันที่เปิดรับสมัคร) และมีการนำผลงานไปใช้แล้วจริงเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี (ในวันที่เปิดรับสมัคร)
 - เริ่มพัฒนาเมื่อ..... มีนาคม 2558.....
 - นำผลงานไปใช้แล้วจริงเมื่อ..... มิถุนายน 2558

ชื่อผลงาน : วังม่วง-ปราสาทใต้ หมู่บ้านต้นแบบพิชิตความยากจน

ชื่อส่วนราชการ : กรมพัฒนาที่ดิน

หน่วยงานที่รับผิดชอบผลงาน : : สถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมา สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3

ชื่อผู้ประสานงาน นายรพีพงศ์ หน่วยจันทิก ตำแหน่งงาน นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

สำนัก/กอง สถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมา เบอร์โทรศัพท์ 044-371659

เบอร์โทรศัพท์มือถือ 088-5815617 เบอร์โทรสาร 044-371659

e – Mail : adg.ddd@gmail.com

แบบฟอร์มที่ 2 สรุปสาระสำคัญของผลงานที่สมัครขอรับรางวัล

โปรดสรุปสาระสำคัญของผลงานที่เสนอขอรับรางวัล (Executive Summary) โดยมีความยาวไม่เกิน 3 หน้ากระดาษ A4 ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 และอยู่ในรูปแบบ .doc และ .pdf เท่านั้น โดยครอบคลุม 5 หัวข้อ

ชื่อผลงาน : วังม่วง-ปราสาทใต้ หมู่บ้านต้นแบบพืชความยากจน

ชื่อส่วนราชการ : กรมพัฒนาที่ดิน

หน่วยงานที่รับผิดชอบผลงาน : สถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมา สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3

สาระสำคัญของผลงานที่เสนอขอรับรางวัล (Executive Summary)

1. สภาพการปฏิบัติงานเดิม

บ้านวังม่วงและบ้านปราสาทใต้ ตำบลธารปราสาท อ.โนนสูง จ.นครราชสีมา มีเกษตรกรจำนวน 212 ราย มีพื้นที่การเกษตรจำนวน 4,322 ไร่ อาชีพหลักของเกษตรกรคือทำนา ปัญหาสำคัญของเกษตรกรบ้านวังม่วงและบ้านปราสาทใต้คือมีความยากจน มีหนี้สินมากมาย โดยเฉลี่ยแล้วมีหนี้สินครัวเรือนอยู่ที่ 200,000 บาทต่อครัวเรือน และมีรายได้เฉลี่ยต่อปี 30,000 บาท อันเนื่องมาจากประสบปัญหาจากการปลูกข้าว ได้เพียงปีละ 1 ครั้งเท่านั้น มีสาเหตุจากปัญหาการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ปัญหาดินมีความเค็ม ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ปัญหาภัยแล้งซ้ำซาก ฝนทิ้งช่วงติดต่อกันยาวนานถึง 3 เดือน ทำให้ผลผลิตข้าวที่ได้มีปริมาณต่ำมากเฉลี่ย 145 กิโลกรัมต่อไร่ กรมการข้าวกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 อยู่ที่ 363 กิโลกรัมต่อไร่ (กรมการข้าว, 2556) และพบว่าราคาข้าวซื้อขายข้าวในประเทศไทยมีความผันผวนจากปัจจัยตลาดโลก ปีพ.ศ. 2559 ราคาข้าวเปลือกหอมมะลิ ลดลงจาก 12,090 บาทต่อตัน เหลือ 10,500 บาทต่อตันหรือลดลง 13 % จากข้อมูลกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ พบว่าข้อมูลต้นทุนการผลิตข้าวของชาวนา เฉลี่ย 5,270 บาท/ไร่ (<http://www.thairiceinfo.go.th>) แต่เกษตรกรขายผลผลิตได้เพียง 1,522 บาท ส่งผลให้เกษตรกรขาดทุนทันที 3,748 บาทต่อไร่ เกษตรกรต้องกู้ยืมเงินเพื่อใช้หนี้ค่าปัจจัยการผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่จึงต้องปล่อยพื้นที่ให้รกร้างว่างเปล่า เกษตรกรบางรายต้องละทิ้งถิ่นฐานเข้าไปหางานทำในเมืองเพื่อหาเงินมาใช้หนี้ ปล่อยให้ลูกหลานต้องอยู่กับปู่ย่าตายาย เด็กบางรายขาดความอบอุ่นและถูกชักจูงเข้าไปสู่วงจรของยาเสพติด เกิดปัญหาทางสังคมตามมาอย่างมากมายทั้งการค้ายาเสพติดและอาชญากรรมต่างๆ เป็นต้น สถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมาจึงได้จัดทำโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนให้กับเกษตรกร โดยการปรับเปลี่ยนการผลิตพืชจากพืชเชิงเดี่ยวเป็นไร่นาสวนผสม การขุดบ่อน้ำในพื้นที่ดินเค็มเพื่อเลี้ยงปลา การปรับปรุงบำรุงดินและปรับพื้นที่นาเพื่อให้เหมาะกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและข้าวอินทรีย์เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้หลายทางและมีความมั่นคงทางด้านราคา อันเป็นแนวทางและวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด รวดเร็วและยั่งยืนต่อไป

2. แนวทางการดำเนินการ

สถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมา มีหน้าที่ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการผลิตพืช การขุดบ่อน้ำในไร่นา การปรับโครงสร้างพื้นที่การเกษตรให้เหมาะแก่การผลิตพืชแบบไร่นาสวนผสม การปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้เหมาะแก่การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและพืชอินทรีย์ เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าวจึงได้จัดทำโครงการนี้ขึ้น ซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งเน้นแก้ไขปัญหาคความยากจนของเกษตรกร ซึ่งได้กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่ การทำการเกษตรแบบไร่นา

สวนผสม การปรับพื้นที่นาเพื่อผลิตพืชอินทรีย์พร้อมปลูกไม้โตเร็วบนคันนา และการขุดบ่อเพื่อเลี้ยงปลาในพื้นที่ดินเค็ม เป็นต้น

2.1 การทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม โดยการขุดคูน้ำตามแนวขอบเขตพื้นที่ถือครองของเกษตรกร เพื่อให้มีน้ำ 30 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ ดินที่ขุดขึ้นมาสามารถปลูกไม้ผลเศรษฐกิจเช่น มะขามเทศฝักใหญ่ พืชผักต่างๆ มะขามเปรี้ยวยักษ์ เป็นต้น ซึ่งพืชเหล่านี้สามารถให้ผลผลิตที่สามารถจำหน่ายได้ภายใน 1 ปี ส่วนคูน้ำที่ทำการขุดก็สามารถเลี้ยงปลาได้เช่น ปลานิล ปลาช่อน ปลาดุกและกบ เป็นต้น อีกทั้งยังสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ อีกส่วนหนึ่งคือการขุดลอกคลองน้ำที่ตื้นเขินเพื่อการระบายน้ำที่มีประสิทธิภาพ การวางระบบท่อน้ำโดยรอบพื้นที่ของเกษตรกรจะช่วยบริหารจัดการน้ำได้เป็นอย่างดี ช่วงฤดูแล้งสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้

2.2 การผลิตข้าวอินทรีย์และเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยการปรับพื้นที่นาให้มีความเหมาะสมเพื่อผลิตพืชอินทรีย์พร้อมปลูกไม้โตเร็วบนคันนา เป็นการปรับพื้นที่นาให้มีความเรียบสม่ำเสมอ เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการการปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน โดยการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ส่งเสริมการใช้น้ำหมักชีวภาพและผลิตสารขับไล่แมลงแบบอินทรีย์ มีการทำคันนาให้ใหญ่ขึ้นเพื่อทำการปลูกไม้ยืนต้นโตเร็วเช่น ยูคาลิปตัส เป็นต้น เพราะพืชเหล่านี้สามารถตัดขายได้เมื่ออายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป

2.3 การขุดบ่อน้ำในไร่นาขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร (พื้นที่บ่อ 1 ไร่) ในพื้นที่ดินเค็มเป็นดินที่พบคราบเกลือกระจายอยู่ตามผิวดิน จนไม่สามารถปลูกพืชได้ทำให้พื้นที่ในส่วนนี้ถูกทิ้งร้าง ไม่ก่อเกิดประโยชน์ต่อเกษตรกร ซึ่งการแก้ไขปัญหาดินเค็มนั้นค่อนข้างยากต้องใช้หลักวิชาการและการลงทุนที่สูงมากในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยทางสถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมาได้มีโครงการขุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร (พื้นที่บ่อ 1 ไร่) และมองเห็นโอกาสว่าจะสามารถเลี้ยงปลาได้ จึงได้ดำเนินการขุดบ่อจำนวน 50 บ่อในพื้นที่ดินเค็มดังกล่าว เพื่อมาทดลองเลี้ยงปลาที่สามารถทนเค็มได้ ซึ่งก็มีปลานิลที่สามารถเลี้ยงและเจริญเติบโตได้ดี

3. สภาพการปฏิบัติงานหลังการดำเนินการ

จากการเข้าดำเนินการตั้งแต่ ปี 2558 สภาพพื้นที่ทางการเกษตรบ้านวังม่วงและบ้านปราสาทใต้ ได้มีการปรับเปลี่ยนสภาพพื้นที่อย่างสิ้นเชิง ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ขุดคูน้ำรอบพื้นที่เกษตรกรเพื่อทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม ขนาดคูน้ำ 4x2 เมตร มีการปลูกพืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ผลเศรษฐกิจ ไม้ยืนต้นโตเร็ว บนคันดิน และมีการเลี้ยงปลา นิล ปลาดุกและกบในคูน้ำ ในปีแรกนี้เกษตรกรสามารถจำหน่ายพืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ผลเศรษฐกิจและจับปลาขายจนมีรายได้ตั้งแต่ปีแรกที่ดำเนินการ

กิจกรรมที่ 2 ปรับสภาพพื้นที่เกษตรกรเพื่อให้เหมาะสมต่อการผลิตพืชอินทรีย์และผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยการปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอ ปรับรูปแปลงนาให้มีขนาดใหญ่ขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการจัดการผลิตพืชและการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความสมบูรณ์โดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสด การทำคันนาให้ใหญ่ขึ้นเพื่อป้องกันน้ำท่วมและให้สามารถปลูกไม้ยืนต้นโตเร็วได้เพื่อสำหรับตัดขายในช่วงอายุ 3-5 ปี ซึ่งในปีแรกนี้เกษตรกรสามารถผลิตข้าวอินทรีย์และเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ตามมาตรฐานและจำหน่ายได้ในราคาที่สูงกว่าท้องตลาดตั้งแต่ปีแรกที่ดำเนินการ

กิจกรรมที่ 3 ขุดบ่อน้ำในไร่นาขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร (พื้นที่บ่อ 1 ไร่) จำนวน 50 บ่อ โดยในบ่อมีการเลี้ยงปลานิล สามารถจับขายได้ภายในเวลา 3 เดือน ด้านเศรษฐกิจจากการดำเนินกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมในพื้นที่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตทางการเกษตรได้ตั้งแต่ปีแรก และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกปี เกษตรกรสามารถปลดหนี้ได้ในปีที่ 2 และมีผลกำไร มีความมั่นคงทางอาชีพตั้งแต่ปีที่ 3 โดยมีรายรับเฉลี่ย 250,000 บาทต่อปี

4. ประโยชน์ที่ได้รับ

ด้านคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคม

1. เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มจากการขายสินค้าเกษตรและสามารถปลดหนี้สินได้
2. เกษตรกรมีความมั่นคงทางอาชีพมากขึ้น มีรายได้หลายทางและกำหนดราคาสินค้าเกษตรได้เอง
3. เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปรับเปลี่ยนการผลิตพืช การผลิตพืชอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น
4. มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ได้ทำงานในพื้นที่ของตนเอง ได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุข
5. ปัญหาทางสังคมลดน้อยลง เพราะพื้นฐานทางครอบครัวแข็งแรงขึ้น

ด้านสิ่งแวดล้อม

1. สภาพแวดล้อมดีขึ้นเพราะเกษตรกรมีการปลูกต้นไม้ในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น
2. ดินได้รับการปรับปรุงสภาพจนสามารถปลูกพืชได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เกษตรกรสามารถใช้พื้นที่ทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน
4. การปรับปรุงแปลงนาช่วยให้เกิดการอนุรักษ์ดินและน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. มีความปลอดภัยจากยาฆ่าแมลงและสารพิษทางการเกษตรต่างๆ

5. จุดเด่นของผลงาน และปัจจัยความสำเร็จ

5.1 จากการดำเนินงานที่ผ่านมาสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรกร ช่วยลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตได้อย่างมีนัยสำคัญ ต้นทุนการผลิตได้แก่ ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมี ค่าสูบน้ำ เป็นต้น รวมต้นทุนที่ลดได้ประมาณ 2,000 บาทต่อไร่ คิดเป็น 50เปอร์เซ็นต์ของต้นทุนทั้งหมด มีผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก 145 กิโลกรัมต่อไร่ เป็น 400-550 กิโลกรัมต่อไร่

5.2 เกษตรกรมีการรวมกลุ่มการผลิตด้านต่างๆ อาทิเช่น กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ได้ผลผลิต 40 ตันต่อปี การรวมกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ การรวมกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ได้ปลานิลจำหน่าย 500 ตันต่อปี มีการรวมกลุ่มสีข้าวสารและจำหน่ายเองโดยตรงภายใต้แบรนด์วังใหม่ หัวท้านบ กลุ่มแปรรูปปลานิล กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น และยังมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีความเสียสละ มีวิสัยทัศน์ มีแนวคิดในการพัฒนาพื้นที่ตลอดเวลา

5.3 มีการปรับโครงสร้างพื้นที่การเกษตรโดยการขุดคูน้ำรอบพื้นที่ ทำให้เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนการผลิตพืช จากเดิมปลูกพืชชนิดเดียวคือข้าว ปัจจุบันได้มีการทำเกษตรแบบไร่นาสวนผสม ปลูกพืชหลายชนิดเช่น ข้าว ไม้ผล พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ยืนต้นโตเร็วเศรษฐกิจ และมีการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ เช่น ปลานิล เป็นต้น

5.4 จากการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่บ้านวังม่วงตั้งแต่ ปี 2558 จนถึงปี2560 เกษตรกรจะมีรายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 128,000 ถึง 190,000 บาทต่อปี ในพื้นที่ไร่นาสวนผสมหรือผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว10ไร่ บ่อเลี้ยงปลา1บ่อ หากมีกิจกรรมมากกว่านี้เกษตรกรก็จะมีรายได้เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

5.5 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ สิ่งสำคัญที่สุดของการเกษตรคือดินต้องดีและต้องมียาในพื้น30%และต้องสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ตลอดทั้งปี ถือเป็นการบริหารจัดการน้ำและการผลิตพืชไปพร้อมๆกัน โครงการแก้ไขปัญหายากจนในพื้นที่เกษตรกรต้นแบบบ้านวังม่วงและบ้านปราสาทใต้ จึงเน้นเรื่องดินและน้ำเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก เพราะการมีดินดีน้ำดีทำให้เกษตรกรสามารถที่จะผลิตพืชและเลี้ยงสัตว์ได้ตามต้องการ การทำให้เกษตรกรมีดินดีและมีน้ำในพื้นที่อย่างเพียงพอต่อการทำการเกษตรตลอดทั้งปีได้นั้นถือว่าเป็นความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ของกรมพัฒนาที่ดิน

แบบฟอร์มที่ 3 รายงานผลการดำเนินการ

โปรดสรุปรายงานผลการดำเนินการโดยมีความยาวไม่เกิน 12 หน้ากระดาษ A4 ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 และอยู่ในรูปแบบ .doc และ .pdf เท่านั้น โดยครอบคลุมประเด็นการประเมิน 4 ส่วน ประกอบด้วย คำถาม จำนวน 13 ข้อ

ชื่อผลงาน : วังม่วง-ปราสาทใต้ หมู่บ้านต้นแบบพืชิตความยากจน

ชื่อส่วนราชการ : กรมพัฒนาที่ดิน

หน่วยงานที่รับผิดชอบผลงาน : สถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมา สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3

ประเด็นที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา(5 คะแนน)

ความยากจนซ้ำซากเป็นปัญหาหลักสำคัญที่อยู่คู่กับเกษตรกรไทยมาอย่างยาวนาน หลายชั่วอายุคน เกษตรกรบางรายทำการเกษตรมาทั้งชีวิต หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดินต้องทำงานหนักอยู่ตลอดเวลาแต่ก็ไม่ได้ช่วยให้ เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในทางตรงกันข้ามกับพบว่าเกษตรกรมีหนี้สินขึ้นทุกปี มีความเครียดอันนำมา ซึ่งโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ โดยเฉพาะโรคซึมเศร้าที่เป็นสาเหตุสำคัญทำให้เกษตรกรหลายรายต้องฆ่าตัวตายเพราะ ความยากจนและภาระหนี้สินที่แบกรับไม่ไหวนั่นเอง บ้านวังม่วงและบ้านปราสาทใต้ ตำบลธารปราสาท อ.โนนสูง จ.นครราชสีมา มีเกษตรกรจำนวน 212 ราย เนื้อที่การเกษตรจำนวน 4,322 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้สำหรับทำนา ปัญหาสำคัญของเกษตรกรคือมีความยากจน มีหนี้สินมากมายเหมือนกับเกษตรกรทั่วไป โดยเกษตรกร 65% จำนวน 138 ราย มีหนี้สินครัวเรือนอยู่ที่ 200,000 บาทต่อครัวเรือน และมีรายได้เฉลี่ยต่อปี 57,637 บาท (korat.cdd.go.th) อันเนื่องมาจากประสบปัญหาในการประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้แก่ การปลูกพืชเชิงเดี่ยว คือข้าว ซึ่งปลูกได้เพียงปีละ1ครั้งเท่านั้น ผลผลิตก็ไม่ได้ตามมาตรฐานเพราะเกิดจากปัญหาดินมีความเค็ม ดินขาด ความอุดมสมบูรณ์ ปัญหาภัยแล้งซ้ำซาก ฝนทิ้งช่วงติดต่อกันยาวนานถึง 3 เดือน ทำให้ผลผลิตข้าวต่ำมากเฉลี่ย เพียง 145 กิโลกรัมต่อไร่เท่านั้น ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานข้าวขาวดอกมะลิ 105 ที่มีผลผลิตเฉลี่ย 363 กิโลกรัม ต่อไร่ ในด้านของราคาข้าวพบว่าราคาข้าวซื้อขายข้าวในประเทศไทยมีความผันผวนจากปัจจัยตลาดโลก ปีพ.ศ. 2559 ราคาข้าวเปลือกหอมมะลิ ลดลงจาก 12,090 บาทต่อตัน เหลือ10,500 บาทต่อตันหรือลดลง 13 % จาก ข้อมูลกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ พบว่าข้อมูลต้นทุนการผลิตข้าวของชาวนา โดยต้นทุนการผลิต ข้าวอยู่ที่ 5,270 บาทต่อไร่(<http://www.thairiceinfo.go.th>) แต่ขายผลผลิตได้เพียง 1,522 บาท ส่งผลให้เกษตรกร ขาดทุนทันที 3,748 บาทต่อไร่ ต้องกู้ยืมเงินเพื่อใช้หนี้ค่าปัจจัยการผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่จึงต้องปล่อยพื้นที่ให้รกร้างว่างเปล่า เกษตรกรบางรายต้องละทิ้งถิ่นฐานเข้าไปหางานทำในเมืองเพื่อหาเงินมาใช้หนี้ ปล่อยให้ลูกหลานต้อง อยู่กับปู่ย่าตายาย เด็กบางรายขาดความอบอุ่นและถูกชักจูงเข้าไปสู่วงจรของยาเสพติด เกิดปัญหาทางสังคม ตามมาอย่างมากมายทั้งการค้ายาเสพติดและอาชญากรรมต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นสถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมาจึงได้ จัดทำโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนให้กับเกษตรกร โดยการปรับเปลี่ยนการผลิตพืชจากพืชเชิงเดี่ยวเป็นไร่ นา สวนผสม การขุดบ่อน้ำในพื้นที่ดินเค็มเพื่อเลี้ยงปลา การปรับปรุงบำรุงดินและปรับพื้นที่นาเพื่อให้เหมาะกับการ ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและข้าวอินทรีย์เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้หลายทางและมีความมั่นคงทางด้านราคา อันเป็น แนวทางและวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนที่ต้นเหตุดังกล่าวในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด รวดเร็วและยั่งยืนต่อไป

สภาพปัญหาของพื้นที่ก่อนดำเนินการ

สภาพดินขาดความอุดมสมบูรณ์

การปลูกพืชเชิงเดี่ยวเสี่ยงต่อราคาที่ไม่แน่นอน

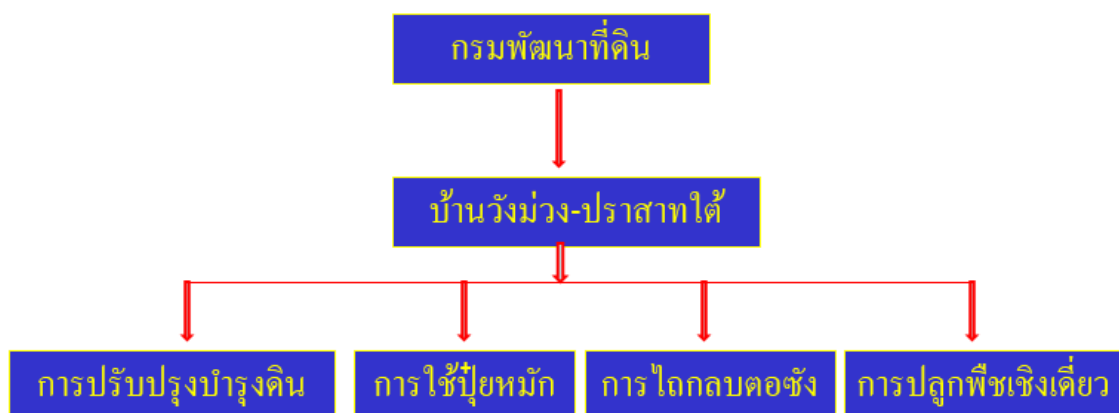
สภาพภัยแล้ง ขาดแคลนน้ำ

สภาพพื้นที่ดินเค็มปลูกพืชไม่ได้

แผนผังการปฏิบัติงานเดิม

2. มีวิธีการอย่างไรในการแก้ไขปัญหา

2.1 วิเคราะห์สภาพปัญหาที่แท้จริงในพื้นที่ โดยวิธีการสัมภาษณ์เกษตรกร การหาข้อมูลจากผู้นำหมู่บ้าน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การทำประชุมเกษตรกรเพื่อจัดทำประชาวิจารณ์ ให้เกษตรกรในพื้นที่ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยทางสถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมาจะดำเนินการเสนอแนะแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบและปรับเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกร จนเกษตรกรเกิดการยอมรับและเห็นชอบด้วยกับวิธีการที่ทางสถานีฯ ได้ทำการแนะนำ ซึ่งมีประเด็นหลักๆอยู่ 3 เรื่อง ได้แก่ การทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม การปรับพื้นที่นาเพื่อผลิตพืชอินทรีย์พร้อมปลูกไม้โตเร็วบนคันนา และการขุดบ่อเพื่อเลี้ยงปลาในพื้นที่ดินเค็ม เป็นต้น

2.2 การทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม โดยการขุดคูน้ำตามแนวขอบเขตพื้นที่ถือครองของเกษตรกร ดินที่ขุดขึ้นมาสามารถปลูกไม้ผลเศรษฐกิจเช่น มะขามเทศฝักใหญ่ พืชผักต่างๆ มะขามเปรี้ยวยักษ์ และไม้ดอกไม้ประดับ เป็นต้น ซึ่งพืชเหล่านี้สามารถให้ผลผลิตได้ทันที ส่วนคูน้ำที่ทำการขุดก็สามารถเลี้ยงปลาได้เช่น ปลานิล ปลาช่อน ปลาดุกและกบ เป็นต้น อีกทั้งยังสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ อีกส่วนหนึ่งคือการขุดลอกคลองน้ำที่ตันขึ้นเพื่อการระบายน้ำที่มีประสิทธิภาพ การวางระบบท่อน้ำโดยรอบพื้นที่ของเกษตรกรจะช่วยบริหารจัดการน้ำได้เป็นอย่างดี ช่วงฤดูฝนช่วยป้องกันน้ำท่วม ช่วงฤดูแล้งสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ มีการสร้างทางลำเลียงในไร่นาโดยใช้พื้นที่ของเกษตรกรที่ยังไม่มีทางเข้าไปถึง

2.3 การปรับพื้นที่นาเพื่อผลิตพืชอินทรีย์พร้อมปลูกไม้โตเร็วบนคันนา เป็นการปรับพื้นที่นาให้มีความเหมาะสมในการผลิตข้าวอินทรีย์ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ทำการปรับพื้นที่นาให้เรียบสม่ำเสมอ มีการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ส่งเสริมการใช้น้ำหมักชีวภาพและผลิตสารขับไล่แมลงแบบอินทรีย์ มีการทำคันนาให้ใหญ่ขึ้นเพื่อทำการปลูกไม้ยืนต้นโตเร็วเช่น ยูคาลิปตัส เป็นต้น เพราะพืชเหล่านี้สามารถตัดขายได้เมื่ออายุตั้งแต่3ปีขึ้นไป

2.4 การขุดบ่อน้ำในไร่นาขนาด1,260 ลูกบาศก์เมตร ในพื้นที่ดินเค็มซึ่งเป็นดินที่พบคราบเกลือกระจายอยู่ตามผิวดิน จนไม่สามารถปลูกพืชได้ทำให้พื้นที่ในส่วนนี้ถูกทิ้งร้าง ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกร ซึ่งการแก้ไขปัญหาดินเค็มนั้นค่อนข้างยากต้องใช้หลักวิชาการและการลงทุนที่สูงมากในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยทางสถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมาได้มีโครงการขุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน และมองเห็นโอกาสว่าจะสามารถเลี้ยงปลาได้ จึงได้ดำเนินการขุดบ่อจำนวน 50 บ่อ เพื่อมาทดลองเลี้ยงปลาที่สามารถทนเค็มได้ ซึ่งก็มีปลานิลที่สามารถเลี้ยงและเจริญเติบโตได้ดี

ทุกกิจกรรมต้องดำเนินการไปพร้อมกัน จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ เพราะเป้าหมายสำคัญของโครงการนี้คือให้เกษตรกรมีรายได้หลายทางและต้องมีรายได้ตลอดเวลา เป็นการบริหารจัดการเชิงรุกเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและความมั่นคงทางการเกษตรให้กับเกษตรกร

แบบเดิมปลูกพืชเชิงเดี่ยว

แบบใหม่

สู่ไร่นาสวนผสม

สภาพพื้นที่หลังดำเนินการ

ขุดคูน้ำเพื่อการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม

การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและข้าวอินทรีย์

การปรับปรุงบำรุงดิน/การปรับโครงสร้างพื้นที่

การขุดบ่อน้ำขนาด1,260 ลูกบาศก์เมตร

แผนผังการปฏิบัติงานใหม่

3. วิธีการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงการบริการ/คุณภาพชีวิตของผู้รับบริการได้อย่างไร

โครงการแก้ไขปัญหาคูณความยากจนให้กับเกษตรกร โดยการปรับเปลี่ยนการผลิตพืชจากพืชเชิงเดี่ยวเป็นไร่นาสวนผสม การขุดบ่อน้ำในพื้นที่ดินเค็มเพื่อเลี้ยงปลา การปรับปรุงบำรุงดินและปรับพื้นที่นาเพื่อให้เหมาะกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและข้าวอินทรีย์ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร มุ่งเน้นแก้ไขปัญหาคูณความยากจน
2. เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวให้ได้ตามมาตรฐาน
3. เพื่อสร้างความมั่นคงทางการเกษตร การแก้ไขปัญหาดินต่างๆอย่างยั่งยืน

กลุ่มเป้าหมาย เกษตรกรต้นแบบบ้านวังม่วงและบ้านปราสาทใต้ จำนวน 138 ราย

ปัจจัยความสำเร็จ ที่ช่วยส่งเสริมให้โครงการแก้ไขปัญหาคูณความยากจนให้กับเกษตรกร ดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย

1. การปรับเปลี่ยนแนวคิดและทัศนคติของเกษตรกร
2. การสร้างเกษตรกรต้นแบบ เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรคนอื่นๆ
3. การวิเคราะห์สภาพปัญหาของพื้นที่ได้อย่างถูกต้องและหาวิธีการแก้ไขได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ ดังนั้นเพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด จึงใช้กลยุทธ์ต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่1 การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต จากการปลูกข้าวอย่างเดียวเป็นไร่นาสวนผสม โดยการขุดคูน้ำตามแนวขอบเขตพื้นที่ถือครองของเกษตรกร ดินที่ขุดขึ้นมาสามารถปลูกพืชผลเศรษฐกิจเช่น มะขามเทศฝักใหญ่ พืชผักต่างๆ มะขามเปรี้ยวยักษ์และไม้ดอกไม้ประดับ เป็นต้น ซึ่งพืชเหล่านี้สามารถให้ผลผลิตได้ทันที ส่วนคูน้ำที่ทำการขุดก็สามารถเลี้ยงปลาได้เช่น ปลานิล ปลาช่อน ปลาดุกและกบ เป็นต้น อีกทั้งยังสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้

กลยุทธ์ที่2 การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร โดยการปรับพื้นที่นาเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ เป็นการปรับพื้นที่นาให้มีความเหมาะสมในการผลิตข้าวอินทรีย์ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ทำการปรับพื้นที่นาให้เรียบสม่ำเสมอ มีการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ส่งเสริมการใช้น้ำหมักชีวภาพและผลิตสารขับไล่แมลงแบบอินทรีย์ มีการทำคันนาให้ใหญ่ขึ้นเพื่อทำการปลูกไม้ยืนต้นโตเร็วเช่น ยูคาลิปตัสและแคนา เป็นต้น เพราะพืชเหล่านี้สามารถตัดขายได้เมื่ออายุตั้งแต่3ปีขึ้นไป

กลยุทธ์ที่3 ปรับเปลี่ยนพื้นที่ดินเค็มเป็นการขุดบ่อน้ำในไร่นาขนาด1,260 ลูกบาศก์เมตร(พื้นที่บ่อ1ไร่) ดินเค็มเป็นดินที่พบคราบเกลือกระจายอยู่ตามผิวดิน จนไม่สามารถปลูกพืชได้ทำให้พื้นที่ในส่วนนี้ถูกทิ้งร้าง ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกร ซึ่งการแก้ไขปัญหาดินเค็มนั้นค่อนข้างยากต้องใช้หลักวิชาการและการลงทุนที่สูงมากใน

การแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยทางสถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมาได้มีโครงการขุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน และมองเห็นโอกาสว่าจะสามารถเลี้ยงปลาได้และเกษตรกรสามารถสร้างรายได้จากการเลี้ยงปลาตั้งแต่ปีแรกที่ดำเนินการ

4. แนวคิดใหม่ที่น่าสนใจคืออะไร

วิธีปฏิบัติแบบเดิม

เกษตรกรจะผลิตพืชเชิงเดี่ยว เป็นการปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว ไม่มีแหล่งน้ำสำรองต้องรอฝนตกตามฤดูกาลเท่านั้น ปลูกข้าวได้เพียงปีละ 1 ครั้ง ซึ่งมีความเสี่ยงมากมายทั้งเรื่องของผลผลิตที่ต่ำกว่ามาตรฐาน ภาวะภัยแล้งซ้ำซาก สภาพดินเค็ม ดินเสื่อมโทรม ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน การเผาตอซังและฟางข้าว ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ การใช้ยาฆ่าแมลงและสารเคมีทางการเกษตรมากเกินไป สุขภาพกายและสุขภาพจิตใจก็แย่ลงตามไปด้วย อีกทั้งเกษตรกรยังขาดความรู้ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและพืชอินทรีย์ การพัฒนาที่ดินอย่างถูกต้อง การปลูกพืชตามความเหมาะสมของดิน ขาดการวางแผนทางการตลาด ไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองทางการค้า ทำให้ต้องเสียเปรียบพ่อค้าคนกลางอยู่เสมอ

วิธีปฏิบัติแบบใหม่

1. มีการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตพืช จากการผลิตพืชเชิงเดี่ยวปลูกตามฤดูกาล รอฟ้ารอฝน เปลี่ยนมาเป็นการปลูกพืชแบบไร่นาสวนผสม ลดความเสี่ยงในด้านการผลิต เพิ่มช่องทางการผลิตพืชให้มีความหลากหลายมากขึ้น โดยมีข้าวเป็นพืชหลัก มีการปลูกไม้ผลเศรษฐกิจ พืชผัก ไม้ยืนต้นเศรษฐกิจ และการเลี้ยงปลานิลในคูน้ำ เป็นต้น

2. การขุดบ่อน้ำในไร่นาเพื่อแก้ไขปัญหาดินเค็ม เนื่องจากดินเค็มเป็นดินปัญหาที่แก้ไขได้ยากมาก ต้องใช้ระยะเวลานานในการปรับปรุง และสร้างความเสียหายให้กับพื้นที่ของเกษตรกร เพราะดินเค็มทำให้พืชไม่สามารถเจริญเติบโตได้หรือทำให้ผลผลิตของพืชต่ำกว่ามาตรฐานมาก ดังนั้นจึงมีวิธีการปฏิบัติแบบใหม่โดยการขุดบ่อน้ำในไร่นา เพื่อใช้สำหรับการเลี้ยงปลานิล เพราะปลานิลสามารถเจริญเติบโตได้ดีในน้ำเค็ม โดยเกษตรกรสามารถมีรายได้ตั้งแต่ปีแรกที่ดำเนินการ

3. การเพิ่มมูลค่าสินค้าการเกษตร ด้วยการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหรือข้าวอินทรีย์ เพราะตลาดมีความต้องการสูงอีกทั้งมีราคาประกันที่สูงกว่าการผลิตข้าวแบบทั่วไป โดยสถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมาจะช่วยส่งเสริมในเรื่องการปรับโครงสร้างพื้นที่ให้มีความเหมาะสมต่อการผลิต รวมถึงการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์

4. การรวมกลุ่มในการผลิตพืชและการเลี้ยงปลานิล เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองทางการค้า

5. ใครเป็นผู้ริเริ่มและดำเนินโครงการ และมีผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการนี้นาน้อยเพียงไร

สถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมาเป็นผู้ริเริ่มและดำเนินโครงการฯ มาทำการสำรวจสภาพพื้นที่และสภาพความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรบ้านวังม่วงและบ้านปราสาทใต้ จึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่แท้จริง โดยอาศัยความร่วมมือจากท่านผู้ใหญ่บ้านและหมอดินอาสาในการร่วมสำรวจข้อมูล

หลังจากได้ข้อมูลที่ครบถ้วนแล้วก็ดำเนินการทำประชาคมเกษตรกร โดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ในช่วงแรกนี้จะดำเนินการให้ข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่จากสถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมาเป็นแกนหลักในการอธิบายโครงการและบรรยายให้ความรู้แก่เกษตรกรให้ทราบถึงความจำเป็น หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของโครงการ รวมไปถึงวิธีการดำเนินการ

เมื่อเกษตรกรมีความเข้าใจและมีความรู้ ก็ดำเนินการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการบริการให้กับพื้นที่เกษตรกร เพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงจุดและมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(Stakeholders) เป็นผู้ร่วมวางแผน วิเคราะห์ปัญหาสำคัญ จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ภายใต้หลักวิชาการด้วยความมีเหตุและผล จนแผนมีความสมบูรณ์และได้มีการวางแผนการติดตามและประเมินผลไว้ด้วยในแต่ละปี เพื่อการพัฒนาการให้บริการมีประสิทธิภาพมากที่สุดและผู้มีผลได้ผลกระทบจากการดำเนินโครงการฯ จำนวน 138 ราย

รูปภาพการสำรวจข้อมูลและการทำประชาคม

6. มีการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติอย่างไร และใช้ทรัพยากรอะไรบ้างในการดำเนินการ

ในปี2556 ได้รับทราบข้อมูลของเกษตรกรบ้านวังม่วงและบ้านปราสาทใต้ ว่าสภาพการผลิตข้าวไม่ดี มีผลผลิตที่ต่ำกว่ามาตรฐานมาก มีปัญหาหลายอย่างทั้งดินเค็ม ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ทำให้เกษตรกรขาดทุน มีรายจ่ายมากกว่ารายรับ มีหนี้สินเพิ่มขึ้น ทางสถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมาจึงส่งเจ้าหน้าที่เข้าสำรวจข้อมูลจากเกษตรกร มีการประชุมเพื่อจัดทำประชาวิจารณ์ ให้เกษตรกรในพื้นที่ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยทางสถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมาจะดำเนินการเสนอแนะแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบและปรับเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกร จนเกษตรกรเกิดการยอมรับและเห็นชอบด้วยกับวิธีการที่ทางสถานีฯ ได้ทำการแนะนำ

ในปี2557 สถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมาได้ทำการขุดบ่อน้ำในไร่นาขนาด1,260 ลูกบาศก์เมตร ขนาด กว้าง 18 เมตร ยาว 32 เมตร ลึก 3 เมตร เพราะดินเค็มเป็นดินที่พบคราบเกลือกระจายอยู่ตามผิวดิน จนไม่สามารถปลูกพืชได้ทำให้พื้นที่ในส่วนนี้ถูกทิ้งร้าง ไม่ก่อเกิดประโยชน์ต่อเกษตรกร ซึ่งการแก้ไขปัญหาดินเค็มนั้นค่อนข้างยากต้องใช้หลักวิชาการและการลงทุนที่สูงมากในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยทางสถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมาได้มีโครงการขุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน และมองเห็นโอกาสว่าจะสามารถเลี้ยงปลาได้ จึงได้ดำเนินการขุดบ่อจำนวน 50 บ่อ เพื่อมาทดลองเลี้ยงปลาที่สามารถทนเค็มได้ ซึ่งก็มีปลานิลที่สามารถเลี้ยงและเจริญเติบโตได้ดี อัตราการเลี้ยง 2,000ตัวต่อบ่อ

ในปี2558-2559 สถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมาได้ทำการปรับพื้นที่นาเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและข้าวอินทรีย์พร้อมปลูกไม้โตเร็วบนคันนา เป็นการปรับพื้นที่นาให้มีความเหมาะสมในการผลิตข้าวอินทรีย์ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ทำการปรับพื้นที่นาให้เรียบสม่ำเสมอทั้งแปลง ทำคันนาให้ใหญ่ขึ้นมีขนาด กว้าง2เมตร สูง 1 เมตร

มีการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ส่งเสริมการใช้น้ำหมักชีวภาพและผลิตสารขับไล่แมลงแบบอินทรีย์ มีการทำคันนาให้ใหญ่ขึ้นเพื่อทำการปลูกไม้ยืนต้นโตเร็วเช่น ยูคาลิปตัส เป็นต้น เพราะเกษตรกรสามารถตัดจำหน่ายได้เมื่ออายุ3ปีขึ้นไป

ในปี2559 สถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมาได้เริ่มทำการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม โดยการขุดคูน้ำตามแนวขอบเขตพื้นที่ถือครองของเกษตรกร ดินที่ขุดขึ้นมาขนาดความกว้าง 4 เมตร ลึก 2 เมตร อีกทั้งยังสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ อีกส่วนหนึ่งคือการขุดลอกคลองน้ำที่ตื้นเขินเพื่อการระบายน้ำที่มีประสิทธิภาพ การวางระบบท่อน้ำโดยรอบพื้นที่ของเกษตรกรจะช่วยบริหารจัดการน้ำได้เป็นอย่างดี ช่วงฤดูฝนช่วยป้องกันน้ำท่วม ช่วงฤดูแล้งสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ มีการผลิตพืช3ส่วนเพื่อให้เกษตรกรมีรายได้ตลอดปี ดังนี้ 1.พืชระยะสั้น ที่ให้ผลผลิตภายใน1เดือน เช่น ค่น้ำ ต้นหอม ผักชี กวางตุ้ง ผักกาดขาว ผักบุ้ง กะเพรา โหระพา ตะไคร้ เป็นต้น 2. พืชระยะปานกลาง ที่ให้ผลผลิตภายใน1ปี เช่น มะขามเทศผักใหญ่ กล้วยน้ำว่า ใผ่ทวาย ผักหวานบ้าน เป็นต้น 3. พืชระยะยาว ที่ให้ผลผลิตภายใน3ปี เช่น แคนา สะเดาทวาย มะขามเปรี้ยวยักษ์ เป็นต้น ในส่วนของคูน้ำเกษตรกรสามารถเลี้ยงปลานิล ปลาดุก ปลาช่อนและกบ เป็นต้น

7. ใครเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องมีส่วนในการออกแบบการพัฒนาการบริการ และมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ

1) เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมา ทำหน้าที่หาข้อมูลและวิเคราะห์สภาพปัญหา พร้อมทั้งลงพื้นที่ช่วยเหลือเกษตรกร 2)เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ จำนวน 138 ราย พื้นที่ 1,522 ไร่ เป็นกลุ่มเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมา 3) หมอдинอาสา ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมา คอยให้คำแนะนำกับเกษตรกรในด้านการปรับปรุงบำรุงดิน 4)กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำหน้าที่ในการนัดหมายเกษตรกร ประชาสัมพันธ์โครงการและอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่

8. ผลผลิตที่สำคัญจากการดำเนินโครงการคืออะไร และมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

8.1 แปลงนาเกษตรกรได้รับการปรับเปลี่ยน มีการขุดคูน้ำรอบแปลงนาซึ่งสามารถทำกิจกรรมการเกษตรแบบไร่นาสวนผสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีน้ำในพื้นที่30เปอร์เซ็นต์จึงสามารถปลูกพืชได้หลายอย่าง โดยมีการจัดการด้านการผลิตพืชเป็น3ส่วนเพื่อให้เกษตรกรมีรายได้ตลอดปี ดังนี้ 1.พืชระยะสั้น ที่ให้ผลผลิตภายใน1เดือน เช่น ค่น้ำ ต้นหอม ผักชี กวางตุ้ง กะเพรา โหระพา ตะไคร้ เป็นต้น 2. พืชระยะปานกลาง ที่ให้ผลผลิตภายใน1ปี เช่น มะขามเทศผักใหญ่ กล้วยน้ำว่า ใผ่ทวาย เป็นต้น 3. พืชระยะยาว ที่ให้ผลผลิตภายใน3ปี เช่น แคนา สะเดาทวาย มะขามเปรี้ยวยักษ์ เป็นต้น ในส่วนของคูน้ำเกษตรกรสามารถเลี้ยงปลานิล เป็นต้น ซึ่งสามารถจับขายได้ภายใน3เดือน พื้นที่ส่วนที่เหลือเกษตรกรสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและข้าวอินทรีย์ได้ซึ่งสามารถขายได้ในราคาที่สูงกว่าราคาข้าวธรรมดา

8.2 การแก้ไขปัญหาดินเค็มแบบเบ็ดเสร็จโดยการขุดบ่อน้ำขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร จำนวน 50 บ่อ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาดินเค็มได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรสามารถเลี้ยงปลาและมีรายได้จากการเลี้ยงปลานิลตลอดทั้งปี เพราะปลานิลใช้เวลาการเลี้ยงแค่รุ่นละ3เดือนเท่านั้น จึงสามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกรตั้งแต่เริ่มโครงการในทันที ปัจจุบันได้มีการขยายพื้นที่การเลี้ยงปลานิลทั้งหมด420ไร่

8.3 จากการดำเนินโครงการดังกล่าวของสถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมา ทำให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เกษตรกรสามารถปลดหนี้สินได้และมีรายได้เพิ่มขึ้น ช่วยกำจัดความยากจน(SDGs1) ลดความหิวโหยของเกษตรกร(SDGs2) การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี(SDGs3) ลดความเหลื่อมล้ำ(SDGs10) ช่วยส่งเสริม

การผลิตและการบริโภคที่รับผิดชอบ(SDGs12) ช่วยรักษาทรัพยากรป่าไม้และระบบนิเวศน์บนบกได้อย่างยั่งยืน (SDGs15) มีการสำรวจคุณภาพชีวิตเกษตรกรพบว่า เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความสุข และมีความมั่นคงทางอาชีพการเกษตร โดยมีการสำรวจด้านผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรดังนี้

รายการ	รายการย่อย	ก่อน ดำเนินการ	ปี2558 (บาทต่อปี)	ปี2559 (บาทต่อปี)	ปี2560 (บาทต่อปี)
1.รายได้	1.1 รายได้จากการทำเมล็ดพันธุ์ข้าว/ข้าวอินทรีย์	21,750	60,000	60,000	60,000
	1.2 รายได้จากการขายพืชผลเศรษฐกิจ	0	0	35,000	35,000
	1.3 รายได้จากเลี้ยงปลา	0	180,000	180,000	180,000
	รายได้รวม	21,750	240,000	275,000	275,000
2.รายจ่าย	2.1 ต้นทุนการผลิต(ทำนา)	42,000	22,000	22,000	22,000
	2.2 ต้นทุนการผลิต (พืชผลเศรษฐกิจ)	0	0	3,000	3,000
	2.3 ต้นทุนการผลิต (เลี้ยงปลา)	0	60,000	60,000	60,000
	รายจ่ายรวม	42,000	82,000	85,000	85,000
	คงเหลือสุทธิ	-20,250	158,000	190,000	190,000

9. มีปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการอะไรบ้าง และวิธีการในการบริหารจัดการอย่างไร

9.1 ในระยะแรกของการดำเนินงานโครงการปรับโครงสร้างพื้นที่การเกษตร เกษตรกรยังปฏิเสธไม่ให้ความร่วมมือ ยังไม่ยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการปรับเปลี่ยนการผลิตพืชเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ของเกษตรกรเนื่องจากงานปรับโครงสร้างพื้นที่การเกษตรจะทำให้เสียพื้นที่ปลูกข้าว ดังนั้นจึงต้องมีการให้ความรู้แก่เกษตรกร สร้างกระบวนการยอมรับ โดยในช่วงแรกนี้จะดำเนินการด้วยวิธีการให้เกษตรกรสมัครใจเข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งในปีแรกนั้นต้องยอมรับว่าเกษตรกรยังไม่เคยเห็นรูปแบบที่แท้จริงของโครงการฯ จึงยังไม่กล้าที่จะตัดสินใจที่จะเข้าร่วมโครงการฯดังกล่าว วิธีการบริหารจัดการจึงต้องแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การให้เกษตรกรสมัครใจเข้าร่วมโครงการด้วยตนเองเป็นกลุ่มแรกก่อน และได้ดำเนินการก่อสร้างในพื้นที่ที่เป็นที่สาธารณะร่วมด้วยโดยขออนุญาตจากทางองค์การบริหารส่วนตำบล และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เมื่อดำเนินการไปได้ระยะหนึ่งหากเกษตรกรเห็นประโยชน์และอยากเข้าร่วมโครงการ ส่วนที่ 2 ก็จะทำให้เกษตรกรสามารถเข้าร่วมโครงการได้และจะปรับเปลี่ยนปริมาณมากจากพื้นที่สาธารณะมาเป็นพื้นที่ของเกษตรกรแทน

9.2 ปัญหาการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อแก้ไขปัญหาดินเค็มบนคันนา ในระยะแรกเกษตรกรได้รับความรู้เรื่องการจัดการดินเค็มโดยการปลูกไม้ยืนต้นโตเร็วบนคันนามากพอสมควร แต่ก็ยังไม่กล้าที่จะยอมรับวิธีการปลูกไม้ยืนต้นโตเร็วบนคันนาดังกล่าว เพราะเกษตรกรเห็นว่าจะทำให้คันนาเสียหายเก็บน้ำไม่อยู่ และเป็นการแย่งน้ำจากข้าวในแปลงนา วิธีการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้แก่ การสาธิตการสร้างคันนาเพื่อปลูกไม้ยืนต้นโตเร็วในแปลงนา ให้มีขนาดที่ใหญ่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของต้นไม้ตามแบบที่ได้ออกแบบไว้ การพาเกษตรกรไปดูการปลูกไม้ยืนต้นโตเร็วในแปลงนาของเกษตรกรที่ทำจริงและได้ผล จึงนำมาต่อยอดแก่เกษตรกรต่อไปและเกษตรกรส่วนใหญ่ก็ให้การยอมรับเป็นอย่างดี

10. ผู้รับบริการได้รับประโยชน์อะไรจากโครงการนี้บ้าง

10.1 ปัญหาหลายด้านได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน ปัญหาด้านดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ การขาดแคลนน้ำ ปัญหาระเหยแห้ง ปัญหาดินเค็ม และเกษตรกรขาดความรู้ในด้านการผลิตพืช การแก้ไขปัญหาเน้นการเพาะปลูกพืชที่มีความเหมาะสมกับลักษณะของดิน เช่น พันธุ์ข้าวที่เหมาะสม ปรับปรุงดินโดยการปลูกปอเทือง ไส้ฝักฝรั่ง และถั่วต่างๆ หลังจากเกี่ยวข้าวแล้ว และทำคันดินเพื่อยกร่องปลูกไม้ผลพืชผักต่างๆ ควบคู่ไปด้วย การชดเชยเลี้ยงปลา การเสริมสร้างความรู้ในการปรับเปลี่ยนการผลิตพืชเพื่อโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าเดิม

10.2 เกษตรกรต้นแบบที่เข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาคาดความยากจนด้วยการชดเชยน้ำในไร่นาเพื่อเลี้ยงปลานิล การผลิตพืชแบบไร่นาสวนผสม การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและข้าวอินทรีย์ ส่งผลให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมาก ในด้านเศรษฐกิจเกษตรกรหนี้สินลดลง มีรายได้เพิ่มมากขึ้นหลายช่องทาง สามารถกำหนดราคาสินค้าเกษตรได้เอง ในด้านสังคม เกษตรกรมีความสุขที่ได้ประกอบอาชีพการเกษตรในพื้นที่ของตนเอง ไม่ต้องพลัดถิ่นร้างและไปทำงานที่อื่น ครอบครัวได้อยู่กันอย่างมีความสุขพร้อมหน้าพร้อมตา ช่วยลดปัญหาด้านอาชญากรรมและยาเสพติด พื้นที่มีความเจริญขึ้น มีไฟฟ้า น้ำประปา ถนนคอนกรีต สะพานข้ามแม่น้ำ และสิ่งสำคัญคือช่วยลดภาระของทางรัฐบาล เพราะเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยความรู้และยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

11. การดำเนินโครงการ มีการประเมินผลที่เป็นทางการ และนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนางานบริการหรือไม่ อย่างไร

มีการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานดังกล่าว ซึ่งเป็นไปตามคำรับรองการปฏิบัติราชการระดับหน่วยงาน (internal Performance Agreement) ทุกปี โดยมีการแต่งตั้งอนุกรรมการติดตามและประเมินผลสำเร็จ (Output) และผลสัมฤทธิ์ (Outcome) ของงานระดับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต3 ในกิจกรรมหลัก : การพัฒนาพื้นที่เฉพาะ กิจกรรมย่อย : โครงการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ งานปรับปรุงแปลงนาพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว การชดเชยน้ำในไร่นา การปรับปรุงบำรุงดิน ในพื้นที่บ้านวังม่วงและบ้านปราสาทใต้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเกษตรกรเป้าหมาย และออกสัมภาษณ์ในพื้นที่เกี่ยวกับการให้บริการต่างๆการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และความพึงพอใจของเกษตรกรในการรับบริการ ส่วนในด้านวิชาการ มีการติดตามประเมินสมบัติทางเคมีของดินในปี พ.ศ. 2558 จนถึงปี 2560 เพื่อการปรับปรุงและแก้ไขกิจกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพมากที่สุด

11.1 การประเมินด้านกายภาพ ของการการปรับปรุงแปลงนา การชดเชยน้ำในไร่นา การปรับปรุงบำรุงดิน การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและข้าวอินทรีย์ ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้กับเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการตรวจประเมินในแต่ละครั้งนั้นจะมีการให้คำแนะนำ รวมถึงการระดมความคิดเพื่อให้โครงการฯมีประโยชน์ต่อพื้นที่ของเกษตรกรมากที่สุด และเกษตรกรร้อยละ80 มีความพึงพอใจต่องานโครงการดังกล่าวอย่างมาก

11.2 การประเมินด้านเศรษฐกิจและสังคม ในการประเมินด้านเศรษฐกิจและสังคมนี้จะมีหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามาร่วมประเมินเกษตรกรในพื้นที่ โดยเป็นการสอบถามเกษตรกรต้นแบบที่เข้าร่วมโครงการฯ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ รายรับ รายจ่าย ภาวะหนี้สินของเกษตรกร อาชีพหลัก อาชีพเสริม ความพึงพอใจของเกษตรกร ผลผลิตของเกษตรกรต่อไร่ ผลผลิตมวลรวมต่อปี ราคาผลผลิต เป็นต้น ด้านสังคม ได้แก่การศึกษา ประเพณี วัฒนธรรม ความพึงพอใจต่อหน่วยงานราชการ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชน สภาพความเป็นอยู่และสภาพความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินของเกษตรกร เป็นต้น

12. โครงการมีความยั่งยืน และสามารถขยายรูปแบบการดำเนินการไปยังหน่วยงานอื่นๆ ได้หรือไม่ อย่างไร

1. เกษตรกรเกิดการยอมรับ(Adoption) ในการพัฒนาพื้นที่ที่ประสบปัญหาภัยแล้ง ดินเค็มและดินขาดความอุดมสมบูรณ์ อันนำมาซึ่งความยากจน โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีของกรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกร(Attitude) ได้จากการเริ่มทำประชานิยาม การทำเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฝึกอบรมให้ความรู้ การศึกษาดูงานและการทำแปลงสาธิต เพราะการปรับเปลี่ยนพื้นที่และวิธีการผลิตนั้นมีความยากตรงที่ต้องเข้าไปทำในพื้นที่ของเกษตรกร เกษตรกรจะต้องเสียเนื้อที่บางส่วนซึ่งส่วนใหญ่แล้วร้อยละ 80 ของเกษตรกรจะไม่ยอมรับงานกิจกรรมดังกล่าว แต่เมื่อผ่านกระบวนการสร้างการยอมรับแล้ว เกษตรกรก็เห็นชอบและยอมให้มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่และวิธีการผลิตในพื้นที่ของตนเองได้ถึงร้อยละ 90

2. การสร้างให้เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพดีอีกแห่งหนึ่งของประเทศไทยนอกจากนี้ เมื่อได้รับการปรับปรุงคุณภาพดินอย่างต่อเนื่อง ทำให้สภาพดินโดยทั่วไปดีขึ้นมาก จากการศึกษาสภาพดินในบ้านวังม่วงและบ้านปราสาทได้ เมื่อปี 2557 จนถึงปี 2560 พบว่า ดินโดยทั่วไปมีปริมาณอินทรีย์วัตถุเพิ่มขึ้น ปริมาณธาตุอาหารพืชเพิ่มขึ้น ไม่มีพื้นที่ดินเค็มจัดและเค็มปานกลาง ประกอบกับมีถนนลำเลียงในไร่นาช่วยขนส่งปัจจัยการผลิตได้สะดวก ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ข้าวหอมมะลิมีผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก 145 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี 2556 เป็น 450 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี 2558-2560 หลังจากได้มีการพัฒนาและส่งเสริมการปลูกข้าวหอมมะลิอย่างจริงจัง ทำให้คุณภาพถูกใจผู้บริโภค ตรงตามความต้องการของตลาด ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่หันมาปลูกข้าวหอมมะลิกันมากขึ้น ต่อมากระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดให้มีกิจกรรมโครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวหอมมะลิมาตรฐานเพื่อการส่งออก มีหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 7 หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ความร่วมมือ จนได้รับรางวัลพื้นที่ที่มีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรระดับดีเด่นในปีพ.ศ. 2558

3. การทำให้พื้นที่ที่มีการปรับเปลี่ยนมีความคงทนและมีความยั่งยืนด้วยวิธีการป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ป้องกันการพังทลายของดินในการขุดคูคลอง ด้วยการปลูกหญ้าแฝกตามพื้นที่ที่มีการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ พร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็วเพื่อรักษาระบบนิเวศน์

4. การขยายผลไปยังหน่วยงานอื่นๆ

1) การขยายผลไปยังกลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครเกษตร สมาชิกสภาเกษตรกร สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หมอดินอาสาและนักเรียนนักศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดใกล้เคียง โดยวิธีการฝึกอบรมและศึกษาดูงานในพื้นที่จริง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เห็นประโยชน์และนำไปปรับใช้ได้ในพื้นที่ของตนเอง โดยทำการฝึกอบรมและให้ความรู้แก่กลุ่มผู้นำและเกษตรกรไปแล้วประมาณ 5,000 ราย ตลอดระยะเวลาตั้งแต่ปี 2558 ถึง 2560

2) สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมาและสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครราชสีมา ได้นำองค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาพื้นที่การกานาด้วยวิธีทำไร่นาสวนผสม ไปแนะนำแก่เกษตรกรในพื้นที่32อำเภอของจังหวัดนครราชสีมา การพัฒนาพื้นที่ดินเค็มของ อ.โนนไทย จ.นครราชสีมา เป็นต้นแบบของโครงการปรับปรุงแปลงนาพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็วบ้านโนนพริก อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ในปีงบประมาณ2559 เป็นต้น

3) การขยายผลโครงการปรับปรุงแปลงนาพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว เพื่อแก้ไขปัญหาดินเค็ม ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ภัยแล้ง ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ในพื้นที่ตำบลดอนชมพู ตำบลหลุมข้าว อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีทั้งหมด 30 หมู่บ้าน 4,317 ครัวเรือน พื้นที่การเกษตร 88,102 ไร่ โดยกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ที่ 5 ปี โดยได้รับอนุมัติโครงการและเริ่มดำเนินการแล้วในปีงบประมาณ2561 - ปี 2565

4) การถ่ายทอดความรู้ไปยังเกษตรกรทั่วประเทศผ่านสื่อสารมวลชนช่องทางต่างๆได้แก่

- รายการคนไทยหัวใจเกษตร ช่อง9 อสมท วันที่ 5 เมษายน 2560

- รายการบ้งอ้อ ช่อง9 อสมท วันที่15 ตุลาคม 2560
- เว็บไซต์กรมพัฒนาที่ดิน หัวข้อVDOองค์ความรู้การพัฒนาที่ดิน

13. บทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ มีอะไรบ้าง และมีแนวทางให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างไร

13.1 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จ คือ การยอมรับของเกษตรกรในโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยการปรับเปลี่ยนการผลิตพืชแบบไร้นาสวนผสม การชุดบ่อเลี้ยงปลาในพื้นที่ดินเค็ม การปรับปรุงบำรุงดินเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและข้าวอินทรีย์ ถึงแม้ว่าในระยะแรกที่ดำเนินการมีการต่อต้านเนื่องจากเกษตรกรบางรายต้องเสียที่ดินบางส่วนเพื่อสร้างคันดินกั้นน้ำ การชุดคูรอบแปลงนา ชุดคลองระบายน้ำ การสร้างทางล่ำเลียงในไร่นา และการจัดวางระบบระบายน้ำเข้าออกแปลงนา แต่เมื่อได้รับเห็นประโยชน์ที่ได้รับอย่างเป็นรูปธรรมจึงยอมรับแนวทางนี้ จากการศึกษาและสำรวจในเรื่องนี้ในปี 2559 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับได้แก่ ความหลากหลายทางอาชีพการเกษตร ปริมาณผลผลิตและรายได้ที่เพิ่มขึ้น ราคาสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นผลมาจากการติดตามและคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของสถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมา หมอดินอาสา กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและเกษตรกรด้วยกันเอง ในการพัฒนาพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมาเป็นอันดับแรก เพื่อแก้ไขปัญหาด้านกายภาพของพื้นที่นั้น เกษตรกรไม่สามารถดำเนินการเองได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานภาครัฐจะต้องให้บริการช่วยเหลือด้านนี้อย่างเต็มที่

13.2 ความยั่งยืนในการทำการเกษตร(Sustainability) สิ่งสำคัญที่สุดคือดินต้องดีและต้องมีน้ำในพื้นที่ 30%และต้องสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ตลอดทั้งปี ถือเป็นการบริหารจัดการน้ำและการผลิตพืชไปพร้อมๆกัน โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนในพื้นที่เกษตรกรต้นแบบบ้านวังม่วงและบ้านปราสาทใต้ จึงเน้นเรื่องดินและน้ำเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก เพราะการมีดินดีน้ำดีทำให้เกษตรกรสามารถที่จะผลิตพืชและเลี้ยงสัตว์ได้ตามต้องการ การทำให้เกษตรกรมีดินดีและมีน้ำในพื้นที่อย่างเพียงพอต่อการทำการเกษตรตลอดทั้งปีได้นั้นถือว่าเป็นความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ของกรมพัฒนาที่ดิน